

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«КІЦМАНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням педагогічної ради

ВСП «КФК ЗВО «ПДУ»

від «28» лютого 2025 р. протокол № 5

Введено в дію наказом

ВСП «КФК ЗВО «ПДУ»

від «03» березня 2025 р. № 35-з

Директор

Іван БІЛЯР

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
«БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ОХОРОНА ПРАЦІ В
ГАЛУЗІ»

підготовки фахового молодшого бакалавра

за освітньо-професійними програмами

«ВИРОБНИЦТВО І ПЕРЕРОБКА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА»

«ОРГАНІЗАЦІЯ І ТЕХНОЛОГІЯ ВЕДЕННЯ ФЕРМЕРСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА»

«ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ»

«МЕНЕДЖМЕНТ»

«ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА»

«ГЕОДЕЗІЯ ТА ЗЕМЛЕУСТРІЙ»

«ПРАВО»

2025 рік

Укладачі:

Віктор ГУЦУЛЯК, викладач агро механічних дисциплін, кваліфікаційна категорія «спеціаліст вищої категорії», викладач-методист

Василь РУСНАК, викладач агро механічних дисциплін, кваліфікаційна категорія «спеціаліст першої категорії»

Розглянуто та схвалено

цикловою комісією агро механічних та землепорядних дисциплін

Протокол № 7 від «07» лютого 2025 року

Голова циклової комісії Ганна АНТОЩУК

Погоджено

методичною радою

Протокол № 4 від «27» лютого 2025 року

Голова методичної ради Світлана СЛОБОДЯН

Пояснювальна записка

Предметом вивчення освітнього компонента «Безпека життєдіяльності та охорона праці в галузі» є розуміння впливу на життєдіяльність та здоров'я людини зовнішніх і внутрішніх факторів, здатність та готовність до врахування положень законодавчих та нормативно-правових актів з охорони праці при виконанні виробничих та управлінських функцій, здатність до організації діяльності виробничого колективу з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці, управління діями щодо запобігання виникненню нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві;

Об'єктом вивчення освітнього компонента «Безпека життєдіяльності та охорона праці в галузі» є людина у всіх аспектах її діяльності, що дозволить сформувати науковий світогляд та мислення майбутніх фахівців.

Міждисциплінарні зв'язки: «Основні положення освітнього компонента «Безпека життєдіяльності та охорони праці в галузі» мають застосовуватися при вивченні фахових освітніх компонентів. А також освітній компонент «Безпека життєдіяльності та охорона праці в галузі» закладає основи формування знань, умінь та навичок, які визначаються кінцевими цілями програми, необхідних у наступній професійній діяльності, дає загальний рівень знань, базову підготовку для опанування спеціальних освітніх компонентів.

Для кращого засвоєння матеріалу викладач повинен використовувати різноманітні форми і методи навчання: заняття-екскурсії, рольові ігри, інноваційні технології, наочні посібники, схеми, комплекти таблиць, плакати, навчальні відеофільми, презентації.

Структура освітнього компонента є орієнтовною. Під час складання робочої навчальної програми викладачі можуть вносити обґрунтовані зміни та доповнення в зміст навчального матеріалу та розділ навчальних годин за темами в межах бюджету часу, відведеному навчальним планом на вивчення освітнього компоненту. Внесені зміни та доповнення мають бути обговорені на засіданні циклової комісії і затверджені заступником директора з навчальної роботи.

Програма освітнього компонента складається з таких розділів:

РОЗДІЛ I

Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек

Тема 2. Ризик, як кількісна оцінка небезпек.

РОЗДІЛ II

Тема 3. Природні загрози, характер їх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.

РОЗДІЛ III

Тема 4. Техногенні небезпеки та їх наслідки. Типологія аварій на потенційно-небезпечних об'єктах.

РОЗДІЛ IV

Тема 5. Соціально – політичні небезпеки, їх види та особливості. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС.

РОЗДІЛ V

Тема 6. Застосування ризик - орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно - логічних моделей виникнення та розвитку НС

РОЗДІЛ VI

Тема 7. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно - функціональна структура захисту населення у НС

Тема 8. Управління силами та засобами ОГ під час НС

РОЗДІЛ VII

Тема 9. Правові та організаційні питання охорони праці.

Тема 10. Державне управління охороною праці.

Тема 11. Організація охорони праці на підприємствах та у господарствах.

Тема 12. Навчання з питань охорони праці.

Тема 13. Державний нагляд і громадський контроль за охороною праці.

РОЗДІЛ VIII

Тема 14. Основи фізіології та гігієни праці.

Тема 15. Вібрація, шум, ультразвук та інфразвук

РОЗДІЛ IX

Тема 16. Загальні вимоги безпеки. Електробезпека

РОЗДІЛ X

Тема 17. Основні поняття та значення пожежної безпеки та система організаційно-технічних заходів протипожежного захисту

Тема 18. Травматизм і професійні захворювання на підприємствах та у господарствах, розслідування нещасних випадків.

1. Мета та завдання вивчення освітнього компонента

Мета вивчення освітнього компонента «Безпека життєдіяльності та охорона праці в галузі» полягає у набутті здобувачами освіти компетенції, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та призвести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання.

Здобувачі освіти отримують уявлення щодо виконання функцій, обов'язків, повноважень з питань охорони праці щодо забезпечення особистої та колективної безпеки, що дозволяє спеціалісту вирішувати професійні завдання за певною спеціальністю з урахуванням ризику виникнення внутрішніх і зовнішніх небезпек, що спричиняють надзвичайні ситуації та їхніх негативних наслідків.

Завдання освітнього компонента «Безпека життєдіяльності та охорона праці в галузі» - опанування знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях і формування мотивації щодо посилення особистої відповідальності за забезпечення гарантованого рівня безпеки функціонування об'єктів галузі, створення сприятливих умов виробничого середовища і безпеки праці згідно з чинними законодавчими та нормативно-правовими актами для реалізації принципу пріоритетності охорони життя та здоров'я працівників.

2. Очікувані результати навчання

Відповідно до Стандартів фахової передвищої освіти та освітньо-професійних програм «Виробництво і переробка продукції рослинництва», «Організація і технологія ведення фермерського господарства», «Облік і оподаткування», «Менеджмент», «Ветеринарна медицина», «Геодезія та землеустрій», «Право» у результаті вивчення освітнього компонента «Безпеки життєдіяльності та охорона праці в галузі» здобувач освіти повинен володіти такими предметними компетентностями:

Інтегральна компетентність: демонструвати знання і розуміння процесів та принципів безпеки життєдіяльності та охорони праці в обсязі, необхідному для освоєння фундаментальних та професійних дисциплін. Використовувати систематизовані теоретичні та практичні знання з безпеки життєдіяльності та охорони праці, суміжних галузей знань при вирішенні професійних завдань. Застосовувати теоретичні і лабораторні методи дослідження для встановлення безпечних умов життя, діяльності та праці, інтерпретувати результати досліджень.

Загальні компетентності: здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні, здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і

досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя, здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності, здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні компетентності:

Здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення, аналізу і синтезу.

Здатність застосовувати знання в професійній діяльності у стандартних та окремих нестандартних ситуаціях.

Здатність проведення досліджень, уміння грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати, брати участь в аргументованій професійній дискусії.

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Здатність бути критичним і самокритичним, визнавати та виправляти власні помилки.

Здатність приймати неупереджені і мотивовані рішення, визначати інтереси і мотиви поведінки інших осіб, примирювати сторони з протилежними інтересами.

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися.

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Здатність приймати обґрунтоване рішення; працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії.

Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Здатність оцінювати стан готовності підрозділу до роботи в умовах загрози і виникнення НС за встановленими критеріями і показниками та надавати консультації працівникам організації (підрозділу) щодо підвищення його рівня.

Здатність аналізувати механізми впливу небезпек на людину, визначати характер взаємодії організму людини з небезпеками середовища існування з урахуванням специфіки механізму токсичної дії небезпечних речовин, енергетичного впливу та комбінованої дії уражуючих факторів.

Обґрунтування та методичне забезпечення проведення навчання серед працівників та населення з питань безпеки життєдіяльності та охорони праці.

Вміння надати допомогу та консультації працівникам та населенню з практичних питань безпеки життєдіяльності та охорони праці у надзвичайних ситуаціях.

Здатність управляти комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у конкретних виробничих умовах.

Оволодівши зазначеними вище компетентностями, здобувач освіти повинен

знати:

- різноманітні інформаційні джерела для засвоєння складних питань з певної теми.
- визначати та формулювати ті питання, з яких потрібна допомога і діяти відповідно до рекомендацій.
- викладати матеріал з певної проблематики таким чином, щоб розкрити зміст основних питань.
- відтворювати зміст, демонструючи розуміння з основних професійних тем.
- працювати в групі як учасник, формуючи власний внесок у виконання завдань групи.
- знати культуру безпеки і ризик – орієнтоване мислення, при якому питання безпеки, захисту й збереження навколишнього середовища розглядаються як найважливіші пріоритети в житті й діяльності.

- сучасні проблем і головні завдань безпеки життєдіяльності та організаційно-правові заходи забезпечення безпечної життєдіяльності.
- знати методичні забезпечення проведення навчання серед працівників та населення з питань безпеки життєдіяльності та дій у надзвичайних ситуаціях.

вміти:

- ідентифікувати небезпечні чинники природного та техногенного середовищ використовуючи імовірнісні структурно – логічні моделі.
- оцінити середовище перебування щодо особистої безпеки, безпеки колективу, суспільства, провести моніторинг небезпечних ситуацій та обґрунтувати головні підходи та засоби збереження життя, здоров'я та захисту працівників в умовах загрози і виникнення небезпечних та надзвичайних ситуацій.
- дотримуватися правил охорони праці по запобіганню нещасних випадків і професійних захворювань в структурних підрозділах. Вести документацію з охорони праці в структурному підрозділі.
- розробляти інструкції з охорони праці. Дотримуватися правил пожежної безпеки, використовувати первинні засоби пожежогасіння.
- приймати рішення щодо безпеки в межах своїх повноважень.
- орієнтуватися в основних нормативних – правових актах в області забезпечення безпеки.

3. Структура освітнього компонента

1	Назва розділу, теми програми	Обсяг годин				
		всього	у тому числі			
			лекційні	практичні	лабораторні	навчальна практика
1	2	3	4	5	6	7
НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА						
Розділ 1.						
1	Категорійно - понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек	6	2			4
2	Ризик, як кількісна оцінка небезпек.	12	2	2		8
	По розділу 1	18	4	2		12
Розділ 2.						
3	Природні загрози, характер їх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.	12	2	2		8
	По розділу 2	12	2	2		8
Розділ 3						
4	Техногенні небезпеки та їх наслідки. Типологія аварій на потенційно -небезпечних об'єктах.	12	2	2		8
	По розділу 3	12	2	2		8
Розділ 4						
5	Соціально – політичні небезпеки, їх види та особливості. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення	12	2	2		8

	у НС					
	По розділу 4	12	2	2		8
Розділ 5						
6	Застосування ризик - орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно - логічних моделей виникнення та розвитку НС	12	2	2		8
	По розділу 5	12	2	2		8
Розділ 6						
7	Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно- функціонально структура захисту населення у НС	12	2	2		8
8	Управління силами та засобами ОГ під час НС	12	2	2		8
	По розділу 6	24	4	4		16
Розділ 7						
	Міжнародні норми в галузі охорони праці.	8	2			6
	Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі рослинництва і тваринництва	8	2			6
	Організація охорони праці на підприємстві. Державний нагляд і громадський контроль за охороною праці	18	2	4		12
	По розділу 7	34	6	4		24
Розділ 8						
	Основи фізіології та гігієни праці	8		2		6
	Дослідження мікроклімату в робочій зоні.	8		2		6
	Дослідження виробничого освітлення.	8		2		6
	Вібрація, шум, ультразвук та інфразвук	8		2		6
	По розділу 8	32		8		24
Розділ 9						
	Загальні вимоги безпеки. Електробезпека.	12		2		10
	По розділу 9	12		2		10
Розділ 10						
	Практичне ознайомлення з способами і технічними засобами гасіння пожеж.	12		2		10
	По розділу 10	12		2		10
	По дисципліні	180	22	30		128
НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА						
7. Навчальна практика						

КУРСОВА РОБОТА						
РАЗОМ ПО ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТУ	<i>180</i>	<i>22</i>	<i>30</i>			<i>128</i>

4. Зміст освітнього компонента

НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Розділ 1

Тема 1.

Категорійно - понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек.

- 1.1 Класифікація джерел небезпеки, небезпечних та шкідливих факторів.
- 1.2 Система «Людина-життєве середовище» та її компоненти.
- 1.3 Середовище життєдіяльності.
- 1.4 Характеристика основних аналізаторів безпеки життєдіяльності.

Тема 2.

Ризик, як кількісна оцінка небезпек.

- 2.1 Загальна оцінка та характеристика небезпек.
- 2.2 Оцінка ризику небезпеки.
- 2.3 Концепція прийнятого (допустимого) ризику. Управління ризиком.
- 2.4 Якісний аналіз небезпек. Хімічні та фізичні ризик - чинники безпеки.

Практична робота №1

Розрахунок прийнятного ризику

Розділ 2.

Тема 3. Природні загрози, характер їх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.

- 3.1 Характеристика природного середовища.
- 3.2 Природні небезпеки, літосферні стихійні лиха.
- 3.3 Стихійні лиха в гідросфері та атмосфері.
- 3.4 Основні заходи боротьби з лісовими пожежами.

Практична робота №2

Розробка комплексу заходів із запобігання природних НС

Розділ 3.

Тема 4. Техногенні небезпеки та їх наслідки. Типологія аварій на потенційно-небезпечних об'єктах.

- 4.1 Небезпеки техногенного характеру.
- 4.2 Аварії з викидом радіоактивних речовин у навколишнім середовищі.
- 4.3 Аварії з витоком сильнодіючих отруйних речовин.
- 4.4 Аварії на транспорті.

Практична робота №3

Визначення ризик – чинників радіаційної безпеки

Розділ 4.

Тема 5. Соціально – політичні небезпеки, їх види та особливості. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС.

- 5.1 Війни. Тероризм.
- 5.2 Соціальні небезпеки: алкоголізм, тютюнокуріння.
- 5.3 Комбіновані небезпеки.
- 5.4 Психіка людини і безпека життєдіяльності.
- 5.5 Медико-біологічні та соціальні проблеми здоров'я. Якості людини.

Практична робота №4 Дослідження працездатності людини

Розділ 5.

Тема 6. Застосування ризик - орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно - логічних моделей виникнення та розвитку НС

- 6.1 Елементи теорії що відбудовують моделі безпеки життєдіяльності.
- 6.2 Елементи теорії що формують системні уявлення.
- 6.3 Елементи теорії що поєднують методи і засоби стану життєдіяльності.
- 6.4 Стан людини та середовища де реалізується її діяльність.
- 6.5 Людина як об'єкт середовища.

Практична робота №5 Побудова структурно-логічної моделі розвитку НС у населеному пункті

Розділ 6.

Тема 7. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно - функціональна структура захисту населення у НС

- 7.1 Способи захисту населення в надзвичайних ситуаціях.
- 7.2 Прогнозування та оцінка можливих наслідків НС.
- 7.3 Планування заходів по забезпеченню безпеки життєдіяльності в НС.
- 7.4 Заходи безпеки при ліквідації НС.
- 7.5 Забезпечення стійкості роботи об'єктів в екстремальних умовах.

Практична робота №6 Складання плану ліквідації аварії на підприємстві

Практична робота №7 Надання першої долікарської допомоги

Тема 8. Управління силами та засобами ОГ під час НС

- 8.1 Управління та нагляд за безпекою життєдіяльності.
- 8.2 Державна система управління.
- 8.3 Правова система як передумова управління БЖД.
- 8.4 Принципи державної політики в галузі ОП.

Розділ 7.

Тема 9. Міжнародні норми в галузі охорони праці.

- 1.1. Структура, зміст та мета курсу основи охорони праці.
- 1.2. Основні положення законодавства про працю та охорону праці.
- 1.3. Право громадян на охорону праці.
- 1.4. Пільги та компенсації за важкі та шкідливі умови праці.
- 1.5. Медичні огляди певних категорій працівників.

Тема 10. Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі рослинництва і тваринництва .

- 2.1. Орган державного управління охороною праці.
- 2.2. Система управління охороною праці.
- 2.3. Соціальний захист потерпілих на виробництві.
- 2.4. Тривалість робочого часу працівників.

Тема 11. Організація охорони праці на підприємстві, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці.

- 3.1. Управління охорони праці на підприємстві.
- 3.2. Служба охорони праці на підприємстві.
- 3.3. Комісія з питань охорони праці на підприємстві.
- 3.4. Кольори, знаки безпеки та сигнальна розмітка.
- 3.5. Планування та фінансування робіт з охорони праці.
- 3.6. Органи державного нагляду за охороною праці.
- 3.7. Основи повноваження і права органів державного нагляду за охороною праці.
- 3.8. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.

Практична робота №8

Тема. Складання інструкцій з охорони праці для працівників. Організація підготовки та проведення інструктажу з охорони праці для працівників.

Практична робота №9

Тема. Організація розслідування та ведення обліку нещасних випадків на виробництві.

Розділ 8.

Практична робота №10

Тема. Основи фізіології та гігієни праці.

Практична робота №11

Тема. Дослідження мікроклімату в робочій зоні.

Практична робота №12

Тема. Дослідження виробничого освітлення.

Практична робота №13

Тема. Вібрація, шум, ультразвук та інфразвук.

Розділ 9.

Практична робота №14

Тема. Загальні вимоги безпеки. Електробезпека.

Розділ 10.

Практична робота №15

Тема. Практичне ознайомлення з способами і технічними засобами гасіння пожеж.

КУРСОВА РОБОТА

Самостійна робота

Основним завданням закладів фахової передвищої освіти на сучасному етапі розвитку суспільства є формування творчої особистості, спеціаліста, здатного до самостійного підвищення фахового рівня, самоосвіти, креативності, інноваційної діяльності. Але вирішення цього завдання неможливе, якщо в освітньому процесі існуватиме лише передача знань від викладача до здобувача освіти. Щоб залучити здобувача освіти до активного здобуття знань, неocenенною є роль самостійної роботи.

В орієнтовній структурі освітнього компоненту до кожного розділу вказано кількість годин, відведена на самостійне вивчення. Самі ж теми самостійного вивчення визначає викладач, що забезпечуватиме його творче ставлення до праці, надасть можливість розвивати педагогічно доцільну лінію співпраці та перетворити дисципліну на засіб формування всебічно розвиненої особистості здобувача освіти.

Визначені теми самостійного вивчення повинні бути відображені в робочій навчальній програмі, розглянуті на засіданні циклової комісії та затверджені заступником директора з навчальної роботи.

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами діагностики (оцінювання та демонстрування результатів навчання) є:

Усне опитування на заняттях; письмові завдання; самостійні роботи; тестування; залік.

6. Критерії оцінювання навчальних досягнень

«Відмінно» - оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Здобувач освіти активно працює протягом усього курсу і показує при цьому глибоке оволодіння лекційним матеріалом, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал. Практичне завдання виконане правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом;

«Добре» - оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Здобувач освіти виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. Здобувач освіти активно працює протягом усього курсу, питання висвітлює повно, висвітлення їх завершене висновками, виявлене вміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. У відповідях допущені несуттєві помилки, в усних відповідях – неточності, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення слухача до фактів;

«Задовільно» - оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; здобувач освіти у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання лекційного матеріалу, навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки. Але на заняттях поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу. У практичних завданнях припущені несуттєві помилки;

«Незадовільно» - оцінюється завдання, що не виконане, або містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Здобувач освіти виявив неспроможність висвітлити питання чи питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення. У відповідях та практичному завданні припущені суттєві помилки.

7. Рекомендована література та інформаційні ресурси

1. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: навч. посіб. / О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, В.І. Зенкіна та ін.; за заг. ред О.П. Яворовського. – К.: ВСВ “Медицина”, 2015. – 288 с.
2. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: Навчально-методичний посібник/упор.: О.П.Яворовський, В.М.Шевцова, Г.А.Шкурко та ін.- Черкаси: видавець Чабаненко Ю.А., 2012. – 232с.
3. Безпека життєдіяльності: для студентів вищих закладів освіти України I-IV рівнів акредитації / Є.П. Желібо, Н.М. Заверуха, В.В. Зацарний; За ред. Є.П. Желібо і В.М.Пічі. – К.: “Каравела”; Львів: “Новий Світ-2000”, 2018. – 320 с
4. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці: Підручник для ВНЗ. – К.: Каравела, 2014. – 408с.
5. Допоміжна
6. Безпека життєдіяльності: підручник. / [О.І. Запорожець, Б.Д. Халмурадов, В.І. Применко та ін.] – К.: "Центр учбової літератури", 2013р. – 448 с.
7. Конституція України. Основний закон від 28.06.1996р.
8. Закон України “Про охорону праці” від 14.10.1992р.
9. Закон України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення” № 4004-ХІІ від 24.02.1994р.
10. Закон України “Про колективні договори та угоди” № 1874 від 24.12.1995р.
11. Закон України “Про страхові тарифи на загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності” № 1423 від 13.09.2000р.
12. Закон України “Про адміністративні порушення” № 8074-10 від 07.12.84.
13. Основи законодавства України про охорону здоров’я № 2802-ХІІ від 19.11.1992р.
14. Кодекс законів України про працю № 322-VIII від 10.12.1971р.
15. Закон України “Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань” № 15/98-ВР від 14.01.1998р.
16. Кодекс цивільного захисту України № 5403-VI від 02.10.2012р.
17. Указ Президента України № 643/2001 “Національна програма боротьби із захворюваністю на туберкульоз”.
18. Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві. [Текст] // Харків: Форт. – 2017. – 108 с.
19. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру. [Текст] // Харків: Форт. – 2016. – 34 с.
20. Постанова Кабінету Міністрів України “ Деякі питання розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві ” № 1232 від 30.12.2011 р.
21. ДСТУ 2272:2006 “Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять”. – К.: Держспоживстандарт, 2007р. – 28 с.
22. Наказ Держнаглядохоронпраці України “Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці” № 15 від 26.01.2005р.
23. Наказ Держнаглядохоронпраці України “Перелік робіт з підвищеною небезпекою” № 15 від 26.01.2005р.
24. Наказ Держнаглядохоронпраці України “Типове положення про службу охорони праці” № 255 від 15.11.2004р.
25. Наказ МОН України “Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і закладах освіти” № 563 від 01.08.2001р.
26. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України “Про затвердження форми трудового договору між працівниками і фізичною особою та порядку реєстрації трудового договору між працівниками і фізичною особою” № 260 від 08.06.2001р.
27. Наказ МОЗ України “Положення про службу охорони праці системи Міністерства охорони здоров’я України” № 268 від 30.09.1994р.

28. Наказ МОЗ України “Про введення оперативного контролю за станом охорони праці в установах, закладах та на підприємствах системи МОЗ України” № 444 від 01.11.2001р.
29. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями” № 368 від 24.03.2004 р.
30. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). – Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998р. – 125 с.
31. <http://www.uk.m.wikipedia.org>
32. Офіційне Інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
33. Верховна Рада України <http://www.rada.gov.ua/>.
34. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
35. Міністерство освіти і науки України <http://www.mon.gov.ua/>.
36. Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>.
37. Державна служба України з надзвичайних ситуацій <http://www.dsns.gov.ua/>.
38. Рада національної безпеки і оборони України <http://www.rnbo.gov.ua/>.
39. Всесвітня організація охорони здоров'я <http://www.who.int/en/>.
40. <http://www.bioethics.net>
41. <http://www.bioethics.as.nyu.edu>
42. <http://www.bioethics.ca>